

Dogma's leren loslaten

In Vakblad, maartnummer, laten vier beheerders hun licht schijnen op de wildernis, met wolven enzo. J. Thissen van de Zoogdiervereniging houdt zich op de vlakke, B. Takken van Staatsbosbeheer toont een bezonken oordeel. Eric Wanders van Staatsbosbeheer en Wouter Helmer (Ark) zijn echter verklaarde spontanisten. Volgens Helmer won het wildernisdenken aan invloed door de dierecologen. Maar je zal hem niet horen over de botanici, die klagen over de grote grazers die soms alle bloemplanten wegvreten. Helmer stelt dat 90 procent van de soorten gekoppeld is aan gradiënten, en die worden vaak door herbivorie hersteld. Dat is een goede zaak. Anderzijds ontbreekt het aan fijnafstemming in de begrazingspraktijk, en loopt er veel mis.

Daarom dient Helmer enige consideratie te hebben met Natuurmonumenten. Die maait de pioniersvegetatie van vochtige duinvalleien, nog wel midden in het 'nagenoeg natuurlijk landschap'! Die valleien ontstaan niet langer door uitstuiven: het buitenduin is vastgelegd. Ter compensatie van de afwezige natuurlijke dynamiek is het de mens die moet beheren, en begrazing is hier schadelijk. Maar Helmer doet zijn beklag over het prikkeldraad dat Natuurmonumenten rond dergelijke habitatjes heeft gespannen. De hek-aversie is groot. De grote geliefde dieren eindigen hun trektochten bij ons op stug harmonicagaas. Het land is klein, wat wil je.

De Ark verricht zijn werk eenkennig. De bijbelse Ark herbergde paartjes dieren – genetisch een te smalle basis voor duurzaam behoud – en planten hadden bij Noach geheel het nakijken. St. Ark propageert soms een antiek biodiversiteitsbehoud. In de uiterwaarden is de stichting gekant tegen aanplant van de knoestige wilde appel, de enige manier om dit zeldzame houtgewas voor uitsterven te behoeden. Aanplanten is namelijk niet spontaan, en planten zijn niet zo aaibaar. De bever wel, die werd dan ook snel uit zijn Poolse transportkist losgelaten.

Een groot spontanist is Tom Bade. Hij deed het uitbaggeren van vermeste heidevennen eerder

af als 'ecologisch tuinieren', en recent in Trouw de 'ecologische rijkdom' van de stuifzanden als 'kletsboek'. De natuur moet overal spontaan verlopen, bos moet er komen! 'Kletsboek' klinkt voor een deftig Triplee-Kenniscentrum platvoers. Het centrum kwam niet toe aan het centreren van kennis over bijzondere korstmossen, schimmels en insecten op de stuifzanden. Het centrum verbreedde evenmin kennis over de mogelijk zeer natuurlijke oorsprong van de stuifzanden. Hoogleraar geomorfologie, dr P. Jungerius, deed dat voor hem, (ook in het maartnummer). Wrangfijntjes merkt de hoogleraar op dat "je best mag sjoemelen met kennis om een doel te bereiken". Echter, waar bleef die kennis nadat je denktank door het explosieve spontanistisch gedachtengoedje lang geleden werd uiteengereten? Intussen krijgt Frans Vera's theorie van het open boslandschap – een grootscheepse poging tot oernatuurrestauratie – door het natuurlijke stuifzand een zetje.

De ware spontanisten malen niet om authentieke natuur. Die bestaat amper, en dan geldt 'uit het oog, uit het hart'. Voor de spontanist is natuur pas natuur indien de mens niet langer ingrijpt. Cultuurinvloeden vanuit het verleden tellen voor hem niet, superfosfaat in de bodem, ach wat.

Eric Wanders is adviseur 'grote natuur' bij Staatsbosbeheer, en stelt: "Alle hekken eruit. Patroonbeheer wordt sowieso onbetaalbaar", en "niet de omweg volgen via het oude cultuurlandschap". Weg dus met het blauwgrasland? Ja, ook weg met de schrale hooilanden. Met de houtwallen. Met de cultuurhistorie!

Voor Wanders is de wens de vader van de gedachte. De moeder is het arme Staatsbosbeheer, financieel tot op de draad uitgekleed. Geen cent te makken, het onbetaalbare patroonbeheer kan mooi de deur uit! De neergang is merkbaar aan een geringe prunusbestrijding in de duinen – door een overheidsdienst die in 1949 de noodklok luidde over de prunus, als plaagsoort. Het heengaan van het laatste hooilandje zal er met een spontanistische doodskus worden bezegeld. Of de spontanisten hun afkeer van het klassieke natuurbeheer overwinnen? De laatste dreigt vanzelf uit te sterven, verder gloort er voor hen een andere hoop: het natuurlijke klimaat raakt meer van slag en steeds meer exoten slaan

toe. Tachtig procent van de biomassa van de Markermeeroevers is van exotische huize. De oorspronkelijke natuur verdwijnt als een roestig schip achter de horizon.

Als de Groenlandse ijskap afsmelt en Nederland deel wordt van een zeven meter diepe subtropische zee waar exotische kreeften over de bodem rondscharrelen, dan heeft de spontanist daar vrede mee. Zolang de mens maar niet langer ingreep.

K. Piël,
Herstel Inheems Duin, HID

Reactie Tom Bade

In het vorige Vakblad reageerde professor Jungerius op de ingezonden brief van Tom Bade in Trouw over stuifzanden als rampenlandschap. Bade heeft hierop weer gereageerd in een uitgebreid essay. Dit essay, te lang om hier integraal te plaatsen, is te vinden op onze website www.vakbladnatuurboslandschap.nl. Daar vindt u ook het oorspronkelijke artikel van Bade in Trouw, en de reactie van Jungerius, zodat u de hele discussie kunt volgen.

De redactie